

Preliminär rapport över undersökning
av stenåldersboplats vid Strandholm 1⁴,
Burträskes sn, Vb.
3 - 28 juli 1967.

Sammanställd av
Anders Huggert.

Under ledning av docent Hans Christiansson, Institutionen för Nordisk och Jämförande Fornkenskap i Uppsala och i samarbete med museerna i Umeå och Skellefteå, har under sommaren 1967 utgrävningar ägt rum vid Strandholm 1⁴, Burträsk sn, Vb, under tiden 3 - 28 juli.

Deltagare:

Svend Bue Madsen	Köpenhamn
Lilian Bue Madsen ^{x)}	"
Anders Fuggert	Göteborg
Else Johansen	Bergen
Ann-Margreth Willebrand	Uppsala

Till den arkeologiska undersökningen hade knutits en sociologisk - psykologisk arbetsgrupp, i syfte att kartlägga den arkeologiska arbetsgruppens attityd, interaktion och effektivitet. Denna undersökning hade kommit till stånd i samarbete med Sociologiska institutionen vid Umeå universitet.

Deltagare:

Helene Wall	Umeå
Ove Wall	"
Anita Werner	Stockholm

Undersökning har tidigare ej företagits vid Strandholm. Läget hos det under sommaren 1967 utgrävda området framgår av denna rapport jämte schaktplanen över området.
Sammanlagt undersöktes 52 m².

x) grävde halva undersökningstiden vid Bjurselet, Byske sn, Vb.

Vid nivåmätning användes som höjdfix det norra fästet av en bro belägen c:a 230 meter från Korvbäckens mynning i Bygdeträsket, närmare bestämt det största stenblocket, omedelbart gränsande till bäckens vattennivå å brofästets östra hörn.

Toppen på detta stenblock är beläget 131,65 m.ö.h.

Vattenmärke 131,00 m.ö.h. för Bygdeträsket är markerat å stort stenblock ute i Backviken.

Vid undersökningen användes ett koordinatsystem, där ovan nämnda höjdfix togs som skärningspunkt för x-axeln (V-O) samt y-axeln (S-N). De två första siffrorna i systemet anger avståndet längs x-axeln och de två sista längs y-axeln.

Grävningsområdet är så beläget i förhållande till koordinatsystemet att x-värdet blir positivt och y-värdet negativt, d.v.s, föregås av ett minustecken (-).

Vid utgrävningsarbetet tillämpades tvåmetersrutor och varje ruta identifieras med koordinatsiffran för dess sydvästliga hörn.

Lagerföljden å utgrävningsområdet utgöres av följande tre komponenter:

- I. Ett mellan 10 och 30 cm tjockt lager bestående av vegetationsskikt nedplöjt i det underliggande sandblandade mjällagret (II).
- II. Sandblandat mjällager mellan 10 och 50 cm tjockt.
- III. Bottenlager av mjåla med någon järnutfällning.

Område 67

Belägenhet: 38 - 40/-37
 38 - 40/-39
 38 - 40/-41
 38 - 42/-43
 38 - 40/-44
 38 - 40/-46
 38/-48

Planer: 3 st. i skala 1:20

Profiler: 38/-35 - 38/-48
 38/-36, 70 - 42/-36, 70
 40/-45 - 42/-46

Platsen för utgrävningen är belägen i en nyodlad lägda 35 till 40 meter söder om Korvbäcken och 50 meter sydost om ovan nämnda bro. Lägdan sluttar mot NNV.

Här hade hemmansägare Allan Lindberg våren 1966 plöjt upp 3 st. tjocknackiga, håleggade flintyxor och en halv båtyxa av bergart.

Vid besiktning av fyndplatsen samma år framkom ett ungefär 5 cm. långt flintspån. Även hade vid dikosgrävning i början av 1900-talet här påträffats 2 st. flintyxor, vilka nu äro förkomna.

Diket, numera igenlagt, kunde vid utgrävningen konstateras. Det hade en sträckning i NV - SO och visade sig skära rakt över koordinationspunkterna 40/-35, 42/-39 och 44/-43. Diket skar även över fyndplatsen för en av 1966 års flintyxor och passerade på 1 meters avstånd från platsen för de två övriga flintyxorna och flintspånet funna samma år.

Bygdeträskets vattennivå har i sen tid sänkts, vilket tydligt framgår av sankmarksområden runt Korvbäckens nedre lopp. En äldre strandvall löper parallellt med bäcken och passerar norr om utgrävningsområdet. Lägdan höjer sig successivt mot SSO och i höjdlinjer ungefär parallellt med denna äldre strandvall.

I lägdans övre kant finns en ständigt flödande kalkkälla.

Under arbetet med utgrävning och sällning av lager I tillvaratogs 19 av de 52 fynd som området gav: en tjocknackig, något håleggad och slipad flintyxta (fynd nr 1), en slipad, något håleggad flintyxta (2), ett stycke av ett bearbetat yxämne av flinta (3), ett retuscherat spånavslag (4), två knivar av flinta (5 och 7), fyra retuscherade flintavslag (17, 50, 51 och 52), sex bitar av slipad flintyxta (23, 24, 46, 47, 48 och 49), en håleggad, fint slipad grönstensyxta (28), en skrapa av bergart (29) och ett stycke av den 1966 upplöjda halva båtyxan (30).

Vidare påträffades brända ben (2 st), avslag eller bitar av kvarts (5 st) och av flinta (26 st). I ruta 38/-44 en del ej skörbränd sten. Sten över huvud taget har annars varit mycket ovanligt på utgrävningsområdet.

Samtliga fynd i plöjlagret (1) äro iuritade med svart färg å plåmerna för att ge en uppfattning om spridning och var fyndkoncentration i lägdan är att finna. Av detta framgår att fynd 1 är beläget i omedelbar närhet av platsen för 1966 års fynd av 2 st. flintyxor. Vidare konstateras hur fynden tilltager i mängd och koncentration ju längre uppåt lägdans sluttning utgrävningen framskridit. Fynden kommer emellertid tätare i riktning mot SV än mot SO.

Ytskiktet av lager II hade en "vågig" struktur. Detta onär plogen vid plöjandet skurit ner i och vänt upp en del av lager II i plöjlagret. Vågdalen utgör nedskärningen och vågtoppen det parti av lager II som ej berörts av plogen. På detta sätt uppstår den vågiga strukturen parallellt med plöjningsriktningen.

Nämnda område är nyodlat, varför plogen då av plöjningstekniska skäl kommit att beröra c:a 50 % av ytskiktet i lager II. Vid upprepade plöjning stiger denna procentats och hela ytskiktet kommer att till slut vara uppblandat med plöjan.

Fynden i lager I har under utgrävningsarbetet kunnat konstateras till största delen härröra från upplöjda partier av ytskiktet av lager II. Plöjningen har skott i NV - SO riktning och fynden ligger i "strängar" i denna riktning, vilket tydligast framgår när fynden i lager II, vilka ej rörts av plogen, beaktas.

Under nedrensning av lager II påträffades 33 st fynd, vilka äro markerade med röd färg å planerna. Fynden framkom på ett normaldjup av 5 cm i lagret.

I ruta 38/-37, i närheten av fynd 1 lager I och 1966 års fynd av 2 st flintyxor och ett flintspån, påträffades en tunnackig, håleggad, väl slipad flintyxå (20), en tjockackig, något håleggad, slipad (21) och en tjockackig, håleggad, slipad flintyxå (22). Profil 38/-36,70 - 42/-36,70 visar fynd 22:s läge i ett orört parti av lager II omgivet av genom plöjning gjorda nedskärningar. I 38/-44 bitar av slipad flintyxå (34 och 35) intill platsen för fyndot av den halva båtyxan 1966. I 40/-44 en kniv av flinta (12) och en bit av slipad flintyxå (33). I 38/-45 en kniv av flinta (13), ett stycke av båtyxå (27) som hör till 1966 års halva båtyxå, bitar av bearbetad kvarts (31 och 32) och en del av slipad flintyxå (36). I 40/-46 en del av bearbetat yxämne av flinta (45) som passar till fynd 3 lager I. Profilen 40/-46 - 42/-46 ger fynd 45:s läge i lager II. Denna ruta innehöll även några skörbrända stenar. I 38/-48 knivar av flinta (6, 8, 9, 10, 11, 14 och 19) och en eggdel till bearbetat yxämne av flinta (15). Härrör från samma föremål som fynd 3 och 45. Ytterligare en del av detta yxämne (16), en stickdel av flinta (18) och stycken av båtyxå (25 och 26). Fynden 25 och 26 hör även de till 1966 års halva båtyxå. Fynd 6 i profilen 38/-35 - 38/-48. I denna ruta vidare några bitar av slipad flintyxå (37, 39, 40, 41 och 42), två delar av slipad flintyxå (38 och 44) och en eggdel av slipad, håleggad flintyxå (43). Även i denna ruta ett antal skörbrända stenar och ett fåtal brända ben (2 st).

I 38/-44, 38/-46, 40/-46 och 38/-48 spridda förekomster av kol, emellertid ej tillräckligt för C-14 prov.

Lager II visade en fyndspridning motsvarande den redan konstaterade för lager I, emellertid här i mer markant grad. Lager II innehöll även avslag av flinta (22 st) och av kvarts (3 st). Av dessa återfinnes två stycken kvartsavslag i profilen 38/-35 - 38/-48.

Samtidigt som fyndkoncentrationen stiger i riktning mot SV så tilltar även fyndbredden i vortikalled. Det blir vanligare att fynd visar sig ligga djupare än 5 cm ned i lager II ju längre uppåt lägdans sluttning de återfinnes.

Fyndförteckning:

f. nr	föremål	mått i cm	läge i meter	lager	m.ö.h.
1.	Tjocknackig, något håleggad och slipad flintyxa	14,2x4,4x3,9	39,40/-35,65	I	
2.	Slipad, något håleggad flintyxa	8,3x3,8x1,5	38,25/-44,12	I	
3.	Stycke av bearbetat yxämne av flinta	9,3x5,3x3,5	39,77/-45,12	I	
4.	Retuscherat spånavslag	8,0x1,9x1,8	38,59/-44,96	I	
5.	Spånkniv av flinta	7,2x3,2x0,7	38,30/-44,60	I	
6.	" " "	8,7x5,3x1,3	38,04/-47,89	II	134,09
7.	" " "	5,5x3,4x1,2	39,38/-41,34	I	
8.	" " "	7,8x4,0x1,6	38,76/-46,92	II	133,92
9.	" " "	8,7x4,3x1,0	39,49/-47,57	II	134,18
10.	" " "	6,5x3,1x1,2	39,18/-47,94	II	134,15
11.	" " "	7,2x3,8x0,8	39,28/-47,74	II	133,99
12.	" " "	5,6x2,6x0,7	40,58/-43,08	II	133,82
13.	" " "	7,0x6,7x1,6	39,78/-44,28	II	133,85
14.	" " "	8,4x5,0x1,4	39,04/-46,50	II	133,97
15.	Eggdel till bearbetat yxämne av flinta	4,4x5,5x2,3	39,48/-47,18	II	134,12
16.	Del av bearbetat yxämne av flinta	6,8x2,1x2,6	39,87/-46,42	II	134,08
17.	Retuscherat flintavslag	2,5x1,4x0,5	38,75/-43,00	I	
18.	Stickel av flinta	5,2x3,4x1,2	38,24/-46,93	II	133,98
19.	Spånkniv av flinta	6,9x4,2x1,3	38,09/-47,88	II	134,05
20.	Tunnbladig, håleggad väl slipad flintyxa	10,3x3,6x1,6	39,10/-36,28	II	133,09
21.	Tjocknackig, något håleggad, slipad flintyxa	12,8x4,4x3,1	38,90/-36,19	II	133,07
22.	Tjocknackig, håleggad, slipad flintyxa	14,0x4,9x2,9	38,70/-36,70	II	133,13
23.	Bit av slipad flintyxa	1,4x2,0x1,7	38,80/-43,36	I	

f. nr	föremål	mått i cm	läge i meter	lager	m.ö.h.
24.	Bit av slipad flint- yxa	4,8x3,0x0,8	38,75/-46,40	I	
25.	Stycke av båtyxa	4,1x6,0x2,1	39,65/-46,50	II	124,05
26.	" " "	4,0x4,4x2,2	39,50/-47,65	II	134,13
27.	" " "	2,8x1,4x0,7	39,13/-45,07	II	133,87
28.	Grönstensyxa håleggad	14,8x5,0x3,0	39,21/-45,14	I	
29.	Skrapa av bergart	4,5x5,1x1,5	38,90/-47,70	I	
30.	Stycke av båtyxa	7,6x5,5x2,3	39,28/-45,50	I	
31.	Bearbetad kvarts	1,7x1,1x0,7	38,92/-45,90	II	134,03
32.	" "	1,4x1,1x0,5	38,50/-45,57	II	134,00
33.	Bit av slipad flintyxa	1,1x1,5x0,3	40,54/-43,53	II	133,84
34.	" " " "	0,7x1,2x0,4	38,38/-43,23	II	
35.	" " " "	1,9x1,1x0,4	38,90/-43,70	II	
36.	Del " " "	4,7x3,7x2,8	39,52/-45,70	II	134,01
37.	Bit " " "	1,2x1,1x0,7	39,33/-46,45	II	134,00
38.	Del " " "	2,3x3,9x3,0	38,90/-47,70	II	134,00
39.	Bit " " "	0,7x3,5x1,5	39,85/-46,83	II	134,10
40.	" " " "	0,4x1,3x0,9	39,00/-46,66	II	134,07
41.	" " " "	1,0x1,5x0,9	38,46/-46,78	II	134,00
42.	" " " "	0,4x1,2x0,5	39,35/-46,82	II	134,05
43.	Eggdel av slipad, hål- eggad flintyxa	5,3x3,4x2,2	39,65/-46,69	II	134,08
44.	Del av slipad flintyxa	2,8x3,4x1,5	39,23/-47,73	II	134,16
45.	Del av bearbetat yx- ämne av flinta	8,9x3,9x3,3	40,75/-46,00	II	134,13
46.	Bit av slipad flintyxa	2,2x3,2x2,1	38,57/-44,04	I	
47.	" " " "	1,7x1,7x0,9	39,60/-39,75	I	
48.	" " " "	1,5x1,6x0,7	39,80/-41,30	I	
49.	" " " "	0,7x1,5x1,1	39,40/-40,75	I	
50.	Retuscherat flintav- slag	2,5x1,9x0,3	41,35/-40,97	I	
51.	" "	3,5x1,9x0,5	39,60/-44,65	I	
52.	" "	4,1x2,3x0,6	39,42/-47,85	I	